

Valstybės skaitmeninių sprendimų agentūra (VSSA) Lietuvoje žengia svarbų žingsnį skaitmeninių paslaugų modernizavimo link ir diegia Once-Only techninę sistemą (OOTS) - inovatyvų tarpvalstybinį sprendimą, kuris leis gyventojams ir verslo atstovams lengviau naudotis viešosiomis paslaugomis visoje Europos Sąjungoje. Šios sistemos pagrindinis tikslas - sumažinti biurokratinę naštą, automatizuoti dokumentų apsikeitimą tarp institucijų ir atsisakyti perteklinio popierizmo.

Iki šiol, norint gauti tarpvalstybinę paslaugą, gyventojams tekdavo patiems rinkti, versti, notarizuoti ir teikti dokumentus skirtingoms institucijoms. OOTS visiškai pakeis šį procesą - duomenys bus perduodami tiesiogiai iš oficialių registru, o tai ne tik sutaupys laiko, bet ir užtikrins duomenų tikslumą bei saugumą.

Ekonomikos ir inovacijų ministras Lukas Savickas pabrėžia, kad Lietuva yra viena iš aktyviausiai prie OOTS prisijungiančių valstybių ir mato šią iniciatyvą kaip itin svarbią tiek nacionaliniu, tiek europiniu mastu.

„Lietuva tvirtai žengia skaitmeninės transformacijos keliu, o šios sistemos įgyvendinimas yra strateginis sprendimas, leidžiantis kurti modernią, efektyvią ir piliečiams patogią valstybę. Tai sumažins biurokratinę naštą ir leis žmonėms greičiau gauti tarpvalstybines paslaugas, be to, stiprins ir skaitmeninę rinką“, - teigia ministras.

Kaip veikia Once-Only techninė sistema?

Once-Only techninė sistema (OOTS) užtikrina, kad visi reikalingi duomenys būtų tiesiogiai ir saugiai perduodami tarp nacionalinių registru bei kompetentingų institucijų visoje Europos Sąjungoje.

Pavyzdžiui, jei Lietuvos pilietis nusprendžia studijuoti ar pradėti verslą kitoje ES valstybėje, jam nebereikės rinkti pažymų, versti dokumentų ar juos notarizuoti. Užteks pateikti prašymą, o reikalingi duomenys - kaip antai: diplomai, verslo registracijos išrašas ar gyvenamosios vietos deklaracija - bus automatiškai perduoti iš Lietuvos registru tiesiai į prašymą nagrinėjančią užsienio instituciją.

Ši sistema bus itin naudinga ir diasporai - lietuviams, gyvenantiems kitose ES šalyse, nes jie galės lengviau naudotis Lietuvos valstybinėmis paslaugomis nuotoliniu būdu. Lietuvos piliečiams, gyvenantiems užsienyje, nebereikės fiziškai atvykti į Lietuvos institucijas ar ieškoti vietinių notaru, kad patvirtintų dokumentų autentiškumą - visi reikalingi duomenys

bus perduodami skaitmeniniu būdu. Tai palengvins tokius procesus kaip gimimo, santuokos ar išsilavinimo dokumentų gavimas, verslo registracija, socialinių garantijų tvarkymas ir kitos procedūros, kurias dažnai reikia atlikti gyvenant svetur.

OOTS diegimo etapai Lietuvoje

Planuojama, kad pilna apimtimi Lietuvoje OOTS sistema pradės veikti 2026 m. pavasarį. Tačiau pirmieji praktiniai sprendimai bus įgyvendinti dar 2025 metais:

- Nuo 2025 m. balandžio mėn. prie OOTS sistemos bus prijungta bendrojo priėmimo į aukštąsias mokyklas paslauga (LAMA BPO), todėl kitų ES valstybių piliečiams, norintiems studijuoti Lietuvoje, nebereikės rankiniu būdu pateikti išsilavinimo įrodymų. Dokumentai bus automatiškai perkelti iš jų šalies registrų tiesiai į Lietuvos priėmimo sistemą.
- Taip pat nuo 2025 m. balandžio mėn. VĮ Registrų centras pajungs gyventojų registro duomenis prie OOTS, o tai leis greičiau ir sklandžiau atlikti tarpvalstybines administracines procedūras, susijusias su gyventojų registracija, leidimais gyventi ir kitais svarbiais dokumentais.

VSSA vadovas Tomas Misevičius pabrėžia, kad OOTS yra svarbus pokytis ne tik Lietuvos, bet ir visos Europos mastu.

„Mūsų tikslas – sukurti sklandžią ir efektyvią duomenų mainų sistemą, kuri ne tik sumažins biurokratinę naštą, bet ir leis institucijoms dirbti darniau, suteikiant greitesnes ir kokybiškesnes paslaugas gyventojams. OOTS suteiks galimybę institucijoms keistis informacija realiu laiku, taip išvengiant nereikalingo dokumentų rinkimo ir dubliavimo. Tai svarbus žingsnis skaitmenizuojant viešąsias paslaugas ir stiprinant piliečių pasitikėjimą valstybės sistemomis“, – sako VSSA direktorius Tomas Misevičius.

Pasaulio lietuviai jau laukia OOTS sistemos

Jau 10 metų gyvenanti Italijoje, bet dirbanti Lietuvoje Aurelija Orlova pabrėžia, jog šiuo metu egzistuoja puslapis „Your Europe“, kuris gali padėti sužinoti kokius dokumentus reikia pateikti iš vienos šalies į kitą. Ir nors pasaulį užklupusi pandemija šiek tiek pagerino situaciją dėl dokumentų išdavimo ir pristatymo į kitas šalis, bet tobulėti yra kur.

„Asmeniškai susidūriau su tokia situacija, kai man buvo plaučių uždegimas. Lietuvoje gydytojas gali išduoti elektroninį nedarbingumo pažymėjimą, tačiau kitos Europos Sąjungos šalies daktarai iki šiol neturi priegios ir galimybės automatiškai pranešti informaciją apie

susirgimą Sodrai. Tokiu atveju, visas nedarbingumo išrašymo procesas yra labai neefektyvus, kad popierinę formą gali gauti tik jau pasveikus, dokumentai išrašomi atbuline data, tiek pats nedarbingumas įforminamas atbuline data Sodroje“, – sako asmeniškai su situacija susidūrusi Pasaulio lietuvių bendruomenės valdybos narė Aurelija Orlova.

Jos manymu, įgyvendinus OOTS, palengvėtų biurokratiniai procesai, kai asmuo gyvena ir dirba keliose Europos Sąjungos šalyse ir duomenys būtų perduodami per tam tikras sąsajas realiu laiku.

„Šiuo metu atlieku savanorystę Pasaulio Lietuvių Bendruomenės valdyboje ir dažnai tenka pakonsultuoti užsienio lietuvius, kaip išsiimti pažymą apie vieną ar kitą Lietuvos registruose esančią informaciją, kad galėtų pristatyti į gyvenamosios šalies įstaigas. Šiuo metu dalį tokių pažymų iš tiesų galima užsisakyti elektroniniu būdu, tačiau kyla problemų dėl dokumentų užsakymų ir pasiėmimų. Nors pažymos gana greitai paruošiamas, bet jas reikia atsiimti iš skyriaus Lietuvoje arba vykti tiesiai į Lietuvos Respublikos ambasadą. Visais atvejais procesas užtrunka ir galų gale vis tiek dokumentus reikia asmeniškai pristatyti į Europos sąjungos šalių institucijas. Įgyvendinus OOTS sistemą, šie procesai būtų ženkliai pagreitinami ir optimizuoti“, – įsitikinusi A. Orlova.

Tarptautinis renginys Vilniuje

2025 m. balandžio 3–4 d. Vilniuje vyks tarptautinis renginys „Europe Goes Once-Only - Lithuania Edition“, kuriame dalyvaus nacionalinių institucijų atstovai, techniniai ekspertai bei politikos formuotojai. Renginio metu bus pristatomi geriausi OOTS diegimo pavyzdžiai, organizuojamos dirbtuvės ir diskusijos apie Europos Sąjungos skaitmeninį bendradarbiavimą. Šio renginį globoja ir organizuoja VSSA, Ekonomikos ir inovacijų ministerija bei Europos Komisija.

Norintys sužinoti daugiau apie tai, kaip Once-Only sistema pakeis tarpvalstybines viešąsias paslaugas, kviečiami dalyvauti tarptautiniame renginyje Vilniuje, kuriame bus pristatyti praktiniai diegimo aspektai, geroji kitų šalių patirtis ir realūs pavyzdžiai.

